

KETURIASDEŠIMT KŪRYBINĖS VEIKLOS METŲ

Mokslininkės ir pedagogės, docentės Danutės Marijos Speičienės karjera „išibėgėjo“ kai ji buvo priimta į Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Vidaus ligų propedeutikos katedrą. Ji atėjo iš „gamybos“, t.y. praktinės medicinos (baigusi Vilniaus universitetą pagal paskyrimą dirbo Šlifavimo staklių gamyklos cehine ordinatore ir medicinos punkto vedėja).

Vadovaujama prof. M. Krikštopaičio laiku ir sėkmingai apgyvenė disertaciją apie renino-angiotenzino sistemos reikšmę sergant arterine hipertenzija ir buvo palikta dirbti Vidaus ligų propedeutikos katedroje asistente.

Labai aktyviai įsijungė į katedros mokslinę veiklą, pradėjo aktyviai domėtis gastroenterologija ir ypač kepenų patologija. Kadangi hepatologija yra neįmanoma be imunologijos, paraginta doc. K. Noreikaitės-Žeruolienės, padedant m. m. dr. D. Stankaitienei (Eksperimentinės ir klinikinės medicinos institutas), 1974–1975 m. įsisavino serumo imunoglobulinų kiekio nustatymą radialinės imunodifuzijos metodu ir įdiegė šį metodą Vidaus ligų propedeutikos katedroje. Gilindama savo žinias D. Speičienė stažavosi Maskvos Imunologijos institute. Nuo to laiko pagrindinėmis mokslinėmis problemomis, kurios ją domino, tapo imunologija ir hepatologija. Vėliau buvo įsisavintos ir kitos humoralinio bei ląstelinio imuniteto tyrimo metodikos: pradžioje T-limfocitų ir jų subpopuliacijų nustatymas spontaninių rozečių metodu (vėliau, naudojant monokloninius antikūnus), imuninių kompleksų tyrimas, funkcinio limfocitų aktyvumo tyrimai sergantiesiems kepenų ligomis. Doc. D. Speičienė yra dviejų išradimų ir 13 racionalizacinių pasiūlymų bendraautorė.

Pagrindinis doc. D. Speičienės mokslinio darbo tikslas buvo įvertinti imuninių pokyčių reikšmę alkoholinių kepenų pažeidimų patogenezei, diagnostikai ir prognozei. Vykdam šį darbą buvo su-

siduriamą ne tik su ženkliais finansiniais sunkumais, bet ir su mokslinės aparatūros ir reagentų stoka. Būdamą energingą ir turėdamą darbą su gamybininkais patyrimą, D. Speičienė sudarė labai palankias tikiskaitines sutartis su gamyklomis, o tai labai pagerino finansines galimybes isigyti aparatūros ir reagentų moksliniam darbui bei pritraukti naujų darbuotojų. Jos iniciatyva buvo suformuota imuninių tyrimų grupė, vėliau išiliejusi į Problemines viruskimo organų patologijos laboratorijos darbą. Lietuvoje imunitiniai tyrimai sergantiesiems kepenų ir kitų viruskimo organų ligomis pirmą kartą buvo įdiegti ir atliekami Vidaus ligų propedeutikos katedroje.

Imunologinių tyrimų įdiegimas padėjo giliau nagrinėti įvairios etiologijos lėtinų kepenų ligų patogenezinius mechanizmus, pagerino lėtinų kepenų ligų diagnostiką ir diferencinę diagnostiką.

Po stažuotės Rygos medicinos institute 1980 m., kur buvo įsisavinta kepenų biopsijos metodika, D. Speičienė pradėjo atlikti punkcines kepenų biopsijas. Nuo 1984 m. kartu su kitais Vidaus ligų propedeutikos katedros bendradarbiais įsisavino pilvo organų echoskopijos metodą. Savo įgūdžius echoskopijos srityje tuo metu tobulino Maskvos I-ojo Medicinos instituto Vidaus ligų propedeutikos katedroje.

Sunkią hepatologijos pradžią nulėmė ir menkos to meto kepenų morfologinio tyrimo galimybės bei sunkumai. Docentė D. Speičienė labai domėjosi kepenų morfologija, nuolat konsultavosi su garsiais to meto Rygos medicinos instituto patologais ir imunologais bei Lietuvos patologais. 1985 m. ji stažavosi Greifsvaldo universiteto Gastroenterologijos klinikoje bei Rostoko, Hales ir Bertlyno Sharie klinikoje, bendravo ir sėmėsi patyrimo iš garsių Vokietijos gastroenterologų, hepatologų, morfologų. Valdvydamą visus pagrindinius kepenų ligų diagnostikos metodus, D. Speičienė didelį dėmesį skyrė ne tik moksliniam, bet ir klinikiniam darbui, jį tapo subrendusiu klinicistu. Vidaus ligų propedeutikos dėstymas ir darbas bendrajamė terapiniame skyriuje docente-konsultante padėjo pamatą plačiai klinicisto erudicijai.

Po VU Medicinos fakulteto reorganizacijos, kai buvo įkurta Gastroenterologijos ir dietologijos klinika Vilniaus universiteto Ilogoninės Santariskiu klinikoje i kurią persikele dalis VLP katedros darbuotoju, D. Speičienės mokslinis darbas imunologijos ir hepa-

tologijos srityje buvo tęsiamas toliau, skiriant pagrindinį dėmesį autoimuninėms ir virusinėms kepenų ligoms, jų diagnostikos bei gydymo problemoms.

D. Speičienė, viena iš kepenų transplantacijos iniciatorių, buvo išvykusi stažuotis i Hamburgo ir Hanoverio transplantacijos centrus, sėmėsi patyrimo Oslo universiteto ligonines (Rickhospitalliat) Gastroenterologijos klinikoje, dalyvavo ir dalyvauja kepenų transplantacijos „komandos“ veikloje.

Docentė D. Speičienė yra patyrusi ir kvalifikuota pedagogė, garsėjusi ir garsėjanti savo reiklumu ir profesionalumu dėstant vidaus ligų propedeutiką antro ir trečio kurso studentams ir gastroenterologiją penkto–šešto kurso studentams. Ji taip pat vadovauja rezidentams, dalyvauja gydytoju tobulinime, kuruoja ir veda ciklus „Hepatologija“, „Kepenu ir biliarinės sistemos ligos“, „Rinkiniai hepatologijos klausimai“. Pedagoginiame darbe ji pasizymi gilia aiskia dėstyimo metodika, pateikia naujausius literatūros duomenis, sieja juos su savo patyrimu.

Didelį dėmesį D. Speičienė skiria metodiniam darbui. Ji yra knygu „Klinikinė gastroenterologija“ (1979, 1988, 2002) bendraautore, parašiusi jose skyrius „Lėtinis hepatitas“, „Alkoholiniai kepenų pažeidimai“, „Vaistų sukeltami kepenų pažeidimai“, metodiniu nurodymu „Vidaus ligų propedeutikos darbai“ ir „Ligoniu slauga“ bendraautore, bei autore metodiniu priemoniu „Kepenu ciroze: klasifikacija ir diagnostika“, ir „Hepatine encefalopatija“. Žurnalo „World Journal of Gastroenterology“ redakcinės kolegijos narė 1999–2002 m.

D. Speičienė – kūrybinga ir energinga asmenybė aktyviai dalyvaujanti visuomeninėje veikloje. Tai buvusi ilgametė (18 m.) generalinė Lietuvos gastroenterologų draugijos sekretorė, Lietuvos gastroenterologų draugijos garbės narė, Lietuvos imunologų draugijos ir buvusi jos tarybos narė, Lietuvos ultragarso diagnostikos specialistų asociacijos, Pasaulinės gastroenterologų organizacijos ir Europos hepatologų asociacijos narė. Nuolatinės sveikatos priežiūros specialistų profesinės kompetencijos patikrinimo komisijos narė 1999–2002 m., virusiniu hepatitu diagnostikos ir gydymo ekspertų komisijos narė.

Ypač daug kūrybines energijos ir laiko ji atidavė Lietuvos gastroenterologų draugijos (LGD) veiklai. Jai sekretoriaujant (pirminin-

kas prof. M. Krikštopaitis) buvo organizuotos dvi Respublikinės gastroenterologų konferencijos gausiai dalyvaujant kolegoms iš įvairių buvusios Tarybų Sąjungos respublikų. Lietuvai atgavus nepriklausomybę (tuo metu LGD prezidentu tapo prof. A. Irnius) buvo naujai paruošti ir perregistruoti draugijos įstatai, ieškoma kelių į Vakarų, užmezgiami nauji kontaktai, LGD įstojo į Pasaulio gastroenterologų organizaciją ir tapo visaverčiu jos nariu. Buvo užmegzti ryšiai su Lenkijos, Vokietijos, Norvegijos, Vengrijos ir kitų šalių gastroenterologų ir hepatologų draugijomis, atnaujinti ryšiai su kaimyninių šalių t.y. Latvijos, Estijos, Baltarusijos, Ukrainos gastroenterologais. Buvo nuolat organizuojamos LGD konferencijos, seminarai, simpoziumai, suvažiavimai aktualiomis gastroenterologijos temomis. D. Speičienė pati nuolat ruošė pranešimus įvairiomis gastroenterologinėmis temomis (daugiausia hepatologijos), kuriuos skaitydavo tiek gastroenterologų, tiek ir jungtinėse (kartu su kitomis draugijomis – šeimos gydytojų, nefrourologų, infektologų ir kt.) konferencijose. Ji dalyvavo redaguojant šiuos leidinius: „Virškinimo sistemos ligų diagnostika ir gydymas“ (Respublikinės gastroenterologų konferencijos medžiaga, 1992), Gastroenterologija ir hepatologija '97: diagnostika ir gydymas (Lietuvos gastroenterologų suvažiavimo medžiaga, 1997), „Gastroenterology, 1993. Urgent gastroenterological problems“. Tai buvo didelė ir reikšminga gastroenterologų, bendrosios praktikos ir kitų specialybių gydytojų kvalifikacijos kėlimo mokykla. LGD veiklos sėkmę lėmė ir nuoširdus, atsakingas generalinės sekretorės darbas.

D. Speičienė intensyviai ir sėkmingai dirba konsultacinį darbą, yra prieinama ir visados pasiruošusi padėti tiek ligoniams, tiek jauniems ir vyresniems kolegoms. Lengvai bendrauja, pasižymi geranoriškumu, taktu, tolerancija. Ja galima pasikliauti ir pasiremti įvairiose profesinės veiklos ir gyvenimo kolizijose.

Nuoširdžiai linkiu, kad ji sulaukus brandos, neprarastų optimizmo ir entuziazmo, toliau „šviestų, degtų, nenurimtų“ ir įgyvendintų tuos kūrybinius sumanymus, kurie jau senai išnešioti, bet dar nerealizuoti.

Profesorius Algimantas Irnius